

3. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України (станом на 03 травня 2022) / Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022. С. 50.

Ананійчук Богдана Олегівна,

здобувач ступеня вищої освіти, магістр інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Степанова Ганна Миколаївна,

професор кафедри кримінальної юстиції навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

УПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУДОВИЙ ПРОЦЕС: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Цифрова трансформація у сфері правосуддя – це не просто модна тенденція чи технологічне оновлення інфраструктури. Це глибокий цивілізаційний процес, що відповідає викликам часу та обумовлений глобальними змінами в організації суспільних інституцій. Судова влада, як один із трьох ключових елементів демократичної держави, мусить адаптуватися до реалій інформаційного суспільства, в якому швидкість прийняття рішень, відкритість даних і зручність взаємодії з громадянами стають базовими очікуваннями до держави [2].

Судова система України перебуває на етапі реформування, що триває вже понад десятиліття. Попри ухвалення низки стратегічних документів і проведення законодавчих змін, залишається актуальною проблема забезпечення ефективності, доступності та неупередженості правосуддя. На цьому фоні цифрові інструменти можуть слугувати потужним каталізатором позитивних змін – за умови їх грамотного і системного впровадження.

Досвід зарубіжних країн свідчить про те, що цифровізація судової влади має реальний вплив на зменшення рівня корупції, пришвидшення розгляду справ, покращення комунікації з учасниками процесу та посилення суспільної довіри. Такі результати є особливо цінними для України, яка, з одного боку, прагне до європейської інтеграції, а з іншого – змушена відповідати на виклики, пов'язані з війною, внутрішньою нестабільністю та слабкими інституціями.

Однак, впровадження цифрових технологій у судовий процес супроводжується не лише можливостями, а й численними викликами. Мова йде як про технічні та організаційні труднощі, так і про глибші – правові, етичні та соціальні аспекти. Тому критично важливо оцінити поточний стан цифровізації правосуддя в Україні, виокремити основні бар'єри та ризики, а також окреслити реалістичні перспективи розвитку у цьому напрямі [3].

Одним із ключових досягнень цифровізації стало впровадження Єдиного державного реєстру судових рішень, електронного суду та відеоконференцз'язку під час розгляду справ. Це дозволило значно зменшити часові та фінансові витрати сторін, а також сприяло відкритості судових процесів.

Водночас практичне застосування цифрових інструментів стикається з рядом проблем. По-перше, нерівномірність технічного забезпечення судів у різних регіонах України створює нерівний доступ до електронного правосуддя. По-друге, низький рівень цифрової грамотності окремих учасників процесу (зокрема представників вразливих категорій населення) ставить під сумнів реалізацію принципу рівності сторін.

Особливу увагу слід приділити питанням кібербезпеки, зокрема захисту персональних даних та конфіденційної інформації, яка циркулює в цифрових каналах комунікації. Будь-яке втручання в роботу електронних платформ може мати катастрофічні наслідки для довіри до судової системи [4].

Крім того, постає потреба в нормативному врегулюванні статусу електронних доказів, автоматизованого розподілу справ, використання алгоритмів для аналізу судової практики та, у перспективі, впровадження елементів штучного інтелекту для автоматизації процесів, що не потребують суддівського розсуду.

Цифровізація судового процесу в Україні є невідворотним і водночас надзвичайно складним процесом, який вимагає зваженого, стратегічного підходу. В умовах глобальної інформатизації, зростання вимог до ефективності державного

управління та необхідності подолання внутрішніх інституційних проблем, цифрові інструменти стають важливим ресурсом модернізації судової влади.

Проведений аналіз засвідчив, що впровадження електронного суду, автоматизованих систем розподілу справ, відеозв'язку та інших інноваційних рішень уже має позитивний вплив на доступність і відкритість правосуддя.

Проте їх ефективне застосування наразі стримується низкою чинників, серед яких:

- технічна та ресурсна нерівномірність між судами різних регіонів;
- фрагментарність нормативного забезпечення цифрових процесів;
- недостатній рівень цифрової грамотності серед учасників судових проваджень;
- загрози кібербезпеці та захисту персональних даних;
- відсутність єдиної комплексної державної політики в галузі цифрового правосуддя [5, с. 114].

Стає очевидним, що цифрова трансформація судової системи не може бути зведена лише до технічного оновлення. Це – глибоке структурне перетворення, яке вимагає:

- розробки та реалізації національної стратегії цифрового правосуддя, що охоплюватиме всі гілки правової інфраструктури;
- оновлення законодавства з урахуванням викликів цифрової епохи;
- інвестицій у навчання кадрів, зокрема суддів, помічників, працівників апарату суду;
- створення безпечного, стійкого до загроз ІТ-середовища, яке відповідатиме стандартам захисту інформації та європейським рекомендаціям;
- інтеграції штучного інтелекту на рівні допоміжних судових процедур, з чіткими обмеженнями щодо його використання у винесенні рішень.

Таким чином, цифровізація правосуддя – це не лише шлях до інновацій, а й важливий інструмент зміцнення верховенства права, підвищення довіри громадян до судової системи, та формування нової якості правової держави. Майбутнє судочинства в Україні залежить від того, наскільки відповідально та системно буде реалізовано потенціал цифрових технологій на службі права.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про судоустрій і статус суддів»: Закон України від 02 черв. 2016 р. № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
2. Концепція впровадження електронного судочинства в Україні / Державна судова адміністрація України. URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/konceptcia_esud.pdf.
3. Стратегія цифрової трансформації юстиції та суміжних правових сфер (2021–2023) / Міністерство цифрової трансформації України URL: <https://thedigital.gov.ua>.
4. Про застосування інформаційно-комунікаційних технологій у здійсненні правосуддя: Рекомендація CM/Rec(2021)7 Комітету міністрів Ради Європи URL: <https://www.coe.int/en/web/cdcj/digital-justice>.
5. Коваленко О. М. Цифровізація судової влади в Україні: стан, проблеми, перспективи. Публічне право. 2022. № 4. С. 112–117.

Полагів Аліна Петрівна,

Здобувача ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту права та правоохоронної
діяльності Львівського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Ясінь Ілона,

доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін навчально-наукового
інституту права та правоохоронної
діяльності Львівського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

СУДОВА ВЛАДА В ПЕРІОД ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ: ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Відповідно до ст. 6 Конституції України, однією з гілок влади є судова. Вона відіграє важливу роль у функціонуванні держави, забезпечуючи захист прав і свобод осіб, порядок і справедливість. Судова система часто стикається з різними